

Drog – a pénzért vett halál

I. rész

Mottó: „Titkos társulatok alakultak a szeszes italok pártolására, az ember egészségének megrontására. Titkos társulatok alakultak a dohányzás meghonosítására, a nagymérvű húsevés fogyasztására. Titkos társulatok alakultak a tea, kávé, ópium, cocain és morfium forgalmára, a telhetetlen kalmárok gazdagítására... Ti, hibás emberek, nem elég, hogy a sarlatánok útjain eltévedtetek, hanem az isteni természettel szemben támadásba mentetek.” (Csontváry Kosztká Tivadar: Önéletrajz, Holnap Könyvkiadó, Bp., 1999. 90–91. p.)

Hajmeresztő történeteket tudnak mesélni a fiatalokkal foglalkozó szakemberek. Azt mondják, egyre agresszívabbak a gyerekek, egyre hamarabb és gyakrabban térnek le a szülei kitaposta, helyesnek mondott útról, új ösvényeket vágnak maguknak, és rendre beleharapdosnak a tiltott gyümölcsbe (amely ugyan napjainkban korántsem olyan óriási, mint volt az előző társadalmi rendszerben).

Lássunk néhány hihetetlen történetet!

K. Józsika életének legforróbb pillanatai mindig a játékosságából következtek. Én is tudok úgy, ahogy ti – gondolta abban a minutumban is, és – Rotring ceruzája műanyagházát fúvócsőként használva – visszalőtt. A galacsinpárbaj elmergesedett, és a villámgyors ide-oda lövöldözésben egy hajszálvékony grafitbél a kislány légcsővébe csusszant. Józsika dülledt szemekkel, sípolva fuldoklott. Nevelői a gyors orvosi beavatkozásban reménykedtek, mélységes megdöbbenésükre azonban a salgótarjáni megyei kórházban hiányoztak az idegen anyag kivételéhez szükséges eszközök. Fel hát a gyerekek Budapestre, akiben már csak a Jóisten tartotta a lelket, de aki végül szerencsésen megmenekült.

Józsika egyik pelyhedző állú, kamasz társa egy háttámlás szék merevítő vasával került altesti kapcsolatba. A gyerekek már korábban lefeszegették róla a háttámaszt, ráálltak, és a fürdőszoba rácsos plafonjáról a függeszkedést gyakorolták. Mint a tornaórán, játszottak, csak egészen más körülmények között. Közben versenyeztek is egymással, ki az ügyesebb, ki az erősebb, ki bírja tovább. Egyszer a leányke ereje elfogyott, és lehuppant. Olyan szerencsétlenül esett, hogy farának közepe belefúródott a csupaszon felmeredő vaskonzolba. Felnyársalta magát. Nem sokáig tudta titkolni a bajt. Nevelői, első ijedtükben, alattomos szexuális merényletre gyanakodtak; környezetükben ugyanis arról susterogtak, hogy egyes kölykök homoszexuális felnőtteket utánoznak, és csenevészebb társaikat avatják be a „köcsögség” rejtelseibe (tudnunk kell, hogy a mai iskolások szívesen használják a köcsög metaforát, mellyel elsősorban lenézésüket fejezik ki a másikkal szemben).

Más: B. Krisztián tizenöt éves, nyolcadik osztályos tanuló 9 milliméteres maroklőfegyverrel állított be az iskolába. A pisztoly, annak rendje és módja szerint, be volt tárazva. A suhanc azért hozta a stukkert, hogy eladja valamelyik iskolatársának. Egyedi

eset – meddig? Salgótarjáni pedagógusok elborzadva mesélik, hogy a völgyváros bizonyos részein késsel indulnak el otthonról a gyerekek, mert nem tudják, mikor lehet rá szükség, védekezésüképpen. Arrafelé gyakori a kizsebelés, a zsarolás.

Tévedés lenne azt hinni a részünkről, hogy az ostoba játékosság vagy az agresszív kivagyiság kizárólag a fiúk privilégiuma. A XXI. század elején szinte gondolkodás nélkül ütnek a lányok is. Gyúrják, gyömöszölik egymást, csípnek, csikarnak, harapnak, a felnőtt hangját meg sem hallják. Miért is hallanák? Közismert tény: az, aki előbb abbahagyja a másik csépelését, valamivel többet kap. A filmekben is az győz, aki se lát, se hall, csak üt és vág, s megállíthatatlanul tör előre. Sok iskolás lány kedvenc időtöltése a szappanoperák nézése. Felszínes meséjű, érzélgős-sírós ipari produktumok. A szereplők folyton vágyakoznak és irigykednek, utálkoznak meg gyűlölködnek egymásra, s egyéni céljaik elérése érdekében – akár egykoron a jezsuiták és a Sztálin-pribékek – nem riadnak vissza semmilyen eszköztől sem. Ez az élet, így kerek a világ – üzenik a gyártók, és – nyomdokaikon járva – gondolják a kislányok is. A másik packázását, a vélt vagy valódi sértést kötelező megtorolni, ezt kívánja a kurázi és a becsület. Éljen a bosszú!

Ezek után remélhetőleg pontosan értjük a következő történetet is. Nyolcadikos leány szereplői ugyanazt játsszák el az iskolaudvaron, mint amit a televízió képernyőjén látnak, valamelyik dél-amerikai giccsparádében. Sokszor még a keresztnevek is ugyanaz, vagy egészen hasonló. Ma ugyanis – főleg amióta a szocializmus zsalugáttereinek a lehullásával tág ablakaink nyíltak a világra – fantáziátlan és pórias olyan hagyományos magyar neveket adni a gyermekeinknek, mint például az Erzsébet, Piroska, netán Katalin, László, József vagy János... A szóban forgó „lányháború” csaknem halállal végződött. A kislányok összekülönböztek egy fiú szerelmén, és a magát megcsaltnak vélt csitri bosszút esküdött. Egyedül azonban gyengének érezte magát terve végrehajtásához, ezért segítségül hívta egyik túlkoros osztálytársát, aki a tanévkezdés után két hónappal érkezett. Ezt a mindössze tizenöt éves fruskát már a város összes iskolájából eltanácsolták összeférhetetlen természete miatt. Ebbe az intézménybe is csak anyukája kitartó rimánkodására vették fel, főképpen pedig azért, mert az igazgató segíteni akart; fontosnak tartotta ugyanis, hogy a gyerekek meglegyen a nyolcadik osztályos végbizonyítványa, és továbbtanulhasson. A termetre és lelkültre egyaránt amazon leány az egyik szünetben nekiment a frissiben megmutatott vetélytársnőnek, és leteperte a betonra, ráült a vállára, a hátára, fejét beleverdeste az udvar kövébe. Néhány fiatalabb srácnak tetszett a balhé, beszálltak, és rugdalni kezdték a „csábító” testét, fejét, ott, ahol érték. A felügyelő tanárnők próbálták szétszedni a gyerekeket, de azok rájuk sem hederítettek. Az asszonyok futárt szalasztottak hát az igazgatóhoz, aki – Istennek hála, mestere a bunyónak, ért a karatéhoz és az egyéb önvédelmi sporthoz – sikeresen szétválasztotta a verekedőket. Jó szóval azonban ő sem boldogult. A fizikai ereje döntött. Majd szirénázva jött a mentő; kórház, kétheti kezelés az intenzív osztályon, s talpra állt a megtámadott lány.

És eddig drogról még szó sem volt. Bizony a pia, a cigi meg a fű, más kábítószerrel párosulva, még több bajt okoz. Púp a háton. Ennek dacára magabiztosan szaporodnak a történetek. Az egyik középiskolából érkezett a hír, hogy az előző tanévben még csak előadásokat tartottak a drogról, az idei félévben viszont, négy hónap alatt, már három súlyos eset is előfordult; és hol van még az év vége? Ráadásul az

esetek egyre hátborzongatóbbak; mintha a résztvevők azon igyekeznének, hogyan pipálják le az előző történet szereplőit.

Színházi közhely: az élet a legnagyobb rendező. Riportúton jártam egy kábítószeres szakembernél, amikor beszélgetésünk második órájában kinyílt az irodaajtó, és betért rajta puhán, nesztelen, mintegy lebegve, egy jóképű, fekete legényke. Köszönés nélkül foglalt helyet a bejárat melletti kanapén. Észrevehetően jól ismerte a helyet, az itteni szokásokat. A fiú csupa bizonytalanság, csupa szenvedés: szellemileg és fizikailag is lelassult. A szakember és a siheder szótlanul nézte egymást. A fiatalt kezdte bántani a csend, s vénemberes hangon, kántálva siránkozott: „Magának volt igaza; maga jót akar; tudom most már; magának volt igaza...” „Nem bírok vele!” – fakadt ki az édesanyja, aki időközben szintén megérkezett. Együtt indultak el otthonról, az intézet kapujában azonban az asszony megállt a portásfülke előtt egy kis beszélgetésre. „Szóljon hozzá, mit tegyek!... Egész nap eszik, de nem fog rajta. Csak fogy és fogy... Harmadik napja meg csak sír, meg sír. Ki van teljesen. Fél... Nem akarom, hogy ez is megbolonduljon.” (A családban ugyanis van már egy szenvedélybeteg, a fiú bátyja, aki időközönként kiborul, és akkor Balassagyarmaton kezelik a kórház pszichiátriai osztályán.) A szakember vizeletmintát vett a páciensétől, ellenőrizte az egyensúlyérzékét. Rendben találta. A fiúnak hasmenése vagy székrekedése nincs. A vizeletében viszont többféle szer található. Először azt állította, csak füvezett, a minta azonban másról árulkodik. Egyébként is, magyarázta később a szaktanácsadó, csak marihuánától nem látszott volna olyan kábultnak, annyira elesettnek. A tényekkel szembesülve, a fiú végül bevallotta, szipuzott is, inni azonban nem ivott, mint régen. Két éve jár az egészségügyi-szociális központba, a módszertani munkatárshoz, s őt is többször kezelték már Balassagyarmaton, az addiktológián. Bízta benne. Azért is szorongott most annyira, mert tart a nevet szerzett pszichiáter főorvosasszonytól, mit fog szólni, ha újra befektetik. Az anya – hiába, a vér nem válik vízzé! – nőstényfarkasként védte a fiát: „Mondd csak el, amit nekem mondtál, hogy felnőttek is adtak füvet. És meg is vertek... No, mondd! Ne félj!... Te mondtad nekem, nem?” A fiú karján kék foltok, eredetük most, napok múltán bizonyíthatatlan. Származhatnak veréstől, de eséstől vagy akármi mástól is. „Mi történt valójában?” – kérdezte a szakember határozottan, „közéértéken” a hangjában, nehogy idegességet vagy ellenérzést keltsen a betegében. A fiú szeme furcsán fénylik, beszéde továbbra is nyúlós és akadozó, mondatai viszont érthetőek. Mintha kezdene megnyugodni. Többször elismételte az egyszer már elmondottakat, de valamelyest másképpen. Íme szavainak rekonstrukciója: Salgótarjából vonattal lement Kisterenyére, elgyalogolt valamilyen patak mellé, ahol áll egy ház; az épület előtt a földön, a parti kavicsos szétszórva hevert a fű; összeszedte a marihuánás cigarettákat, és elszívta; olyan sok kenderszármazék hevert ott szanaszét, hogy még pipába is tömött belőle. A szakember tudta, messze még az igazság, ezért újabb és újabb kérdéseket fogalmazott meg. Az újabb és újabb válaszokból aztán lassan megszületett a megközelítően legvalóságosabb történet: a bajba került fiú a vele egykorú, ugyancsak tizenhét éves Máriótól kapta a – legjobb minőséget képviselő, holland gyártmányú – drogcigarettákat. De társa nevét szinte mellékesen, alig halhatóan ejtette ki. A szakember nem erőltette, ismerte azt a srácot is, az is járt már ebben a szobában. A fiú egyébként következetesen többes szám harmadik személyben igyekezett mesélni a történetet – ezt már jól megtanulta –,

mert senkit sem akart gyanúba keverni: „a füvet adták, fenyegettek, félttem tőlük; az egyik biztatott, szívjam nyugodtan, a másik visszafogott, ne... De én átlátam rajtuk” – vágja ki egyszer, kicsit büszkélkedve önmagának is. Szerinte nincs bűnös ebben a történetben, mert nincs bűn sem; csak egy kellemetlen, rossz dolog van, aminek történetesen ő a szenvedő alanya; víziók és hallucinációk gyötörték napokig. Nyugtatóteát kapott útravalóul, három napra elegendőt, intézeti, más szóval: közösségi, adófizetői pénzből; és segítője visszarendelte ellenőrzésre. Ezt követően megnyugodott az édesanya is. Együtt hálálkodtak, dicsérték az ügyintézőt. Alig csukódott be azonban mögöttük az ajtó, a fiú visszatért: „Anyu kérdezi, hány teát kell főzni naponta... meg... milyen erős legyen a tea.” Az addiktológiai konzultáns napi három tasak jó erős tea főzését javasolta. Számára megszokott az ilyen „közjáték”.

*

Szakközépiskolás lány, testileg érett, kialakult nő, szemrevaló, teltkarcsú szépség. Szeptember végén került az iskolába, előző helyén ugyanis istentelen dolgok történtek vele. Nem az első botránya lehetett, mert már az is második középiskolája volt, ráadásul hatvan kilométerre a lakóhelyétől. Új iskolájában az előéletéről senki nem tudott, édesanyja nem említette, az iskolavezetés pedig nem kérdezett. Vakon megbíztak a szolid kinézetű lányban és elegáns megjelenésű anyukájában. Csak hónapokkal később lebbent fel a fátyol. Akkor, amikor a lány túl gyakran kéredezkedett ki az illemhelyre, kis szüksége vagy egészségügyi problémája miatt (ez utóbbi a diáklányok szóhasználatában a menstruáció szinonimája), vagy amikor kezdett kimaradozni a tanórákról, mert valamiért nem akaródzott bemennie. Az anya ekkor állt elő a farbával: azért fordulhatnak elő ezek az intézményi gondok, mert a lányát az előző városban megerősszakolták, többen többször és bandában. Egy roma fiatalokból álló galeri tagjai. Valósággal elrabolták az albérletéből, napokig szobafogságban tartották, közben olyan szexuális szolgáltatásokra kényszerítették, amilyeneket pornófilmekben lehet látni.

A tizenhét éves, szelíd természetű lány nesztelen, puha léptű, mint a macska. Tágra nyílt szemekkel, pókerarccal, tétován jár-kezel az iskola folyosóin, néha odaszól valakinek, rendszerint egy alacsonyabb osztályba járó lánynak. Az osztálytársaival nem tudott összelelegedni. Idegen közöttük. Pedig mennyire szeretett volna közéjük tartozni, együtt viháncolni velük, igazi tizenévesnek lenni! De neki nem megy, nem sikerül. Próbálkozásai rendre elakadnak, valamit mindig rosszul csinál. Csak azt nem tudja, mit. Hogy történt november elején is? Szeretett volna barátságba kerülni egyik rokon-szenves osztálytársnőjével, de az észre sem vette a közeledését. A figyelemfelhívás szándékával elkezdte cirógatni, a sáljával. A kedvelt leány azonban érzéketlenül, mint egy legyet, elhessegette. Dina erre begorombult: másokkal hetyegsz, az én barátságom meg nem kell neked, akkor nesze (!), és kedveskedő cirógatása átfordult az ellenkezőjébe, szorítani kezdte a sálat osztálytársnője nyakán. Botrány lett a játékból, mert amit ő kedvességnek szánt, fojtogatásnak minősült a mások szemében. Magyarázkodnia kellett az igazgatónál, az osztálynaplóba pedig beírták: „osztálytársával szemben durva magatartást tanúsított”. Később bekerült a nagykönyvbe egy másik bejegyzés is: „verekedés” – mert Dina ezt is elkövette. Tél vége felé már annyi volt a rovasán, hogy be kellett hívatni a szüleit. Könyvvizsgáló édesanyja jött el. Apja megint úton volt, mint mindig: kamionsofőr.

Dina márciusban már egy kábítószeres buli kezdeményezője és főszereplője volt. Az eset talán sohasem kerül nyilvánosságra, ha másik főszereplője nem az a primitív kilencedikes lány, aki leplezetlen és meglehetősen hangos életet él, mert szeret a középpontban lenni, de másképp nem veszik észre; meg hát ezzel a viselkedéssel gondolja inspirálni a fiúk nembeli érdeklődését; úgyhogy minden fiú tudja már, Ria lánysága érintetlen, ő tiszta, akár a hó.

A két leány botcsinálta barátsága úgy kezdődött, hogy Dina egyszer unalmában meglátogatta Riát. Otthon volt Ria négy kisebb testvére, újból várandós mamája, munkanélküli apja, aki olyan hétköznapi csodaváró, nógrádi ember. A két lány sétált a faluban, s Dina összeismerkedett egy harmincnégy éves férfival, Ria édesapja közeli ismerősével, egy (kényszer)vállalkozóval. A férfiak mindaddig barátok voltak, amíg a (kényszer)vállalkozó bizonyos pénzösszeggel adós nem maradt. A már ekkor eltervezett görbe nap negyedik szereplője a vállalkozó egyik haverja lett, aki a „dári-dó” után nem sokkal bevonult a börtönbe, lopás büntetében elmarasztalva.

A megbeszéltek szerint történtek a dolgok. Dina mobiltelefonján felhívta újdonsült ismerősét, és közölte: „Van anyag, kipróbáljuk?” A vállalkozónak tetszett az ötlet, és társával együtt autóba vágta magát. A lányok az iskola előtt várták a férfiakat. Előbb azonban, betegséget színlelve, félrevezették a portaszolgálatot, mondván, átmennek a szemközti orvosi rendelőbe, az iskolaorvoshoz. Donald kacsát – ez egy extasy tablettaféle, a nevet mindig a csomagolópapíron lévő ábra alapján adják – az autóban nyelték le. A nagyváros felé hajtottak, arra, amerre Ria és a férfiak is laktak. Egy cél vezette mindegyiküket: jól érezzék magukat. Mint később Ria mesélte, ezt szó szerint kell érteni, mert az anyag hatása alatt senki sem a másiknak akar jót, hanem csakis magának. Az egyik szórakozóhelyen – azt beszélik, itt stikában hozzá lehet jutni tiltott szerekhez – a bogyóra megittak egy üveg Royal vodkát. „Magnóról szólt a zene. Csak arra figyeltem. Az énekre, a táncra, a mozdulatokra. Nagyon jó érzés volt!” – áradozott a történetek felgöngyölítésekor Ria. – „Hazafelé menet, még a hóban is táncoltunk... meg énekeltünk.” Majd váratlanul egy meglepő mondat állt elő: „De még egyszer nem próbálnám ki.” Persze ekkor már túl volt némi rendőrségi hercehurcán, túl az otthoni fejmosáson, és tudta, hogy felvilágosító kezelésekre kell járnia. Ámbár e mondatban benne lehet az is, hogy a nagyon jó érzés után – mint említette – „kutyául” érezte magát, olyan rosszul, mint addig még soha. Egy idő után irányíthatatlanná vált. Valószínű, nemcsak a maga számára, hanem a bulizó társaság számára is, mert arra, miként maradt egyedül, nem emlékezik. Gondolkodása beszűkült, öntudata megszűnt. Egyszer arra ébredt, hogy fekszik a parkettán, ki tudja, hol, majd tisztult a kép, rádöbbsent, falujuk ifjúsági klubhelyiségében van, a klubban, ahová saját bejárati kulccsal rendelkezik. Iszonyatosan fáj a feje. Émelygett, ment a hasa, üresnek érezte magát, mint egy luftballon. Közben édesapja betelefonált az iskolába: aggódott legidősebb gyermekéért, mert nem ment haza, s ilyen nem szokott előfordulni. Csak nem szöktette meg valaki a lányt?! Az apa végső menedéke volt az iskola. Előtte felhívott már minden számba jöhető ismerőst, ide-oda szaladgált a faluban, hátha meglesz valahol a lánya, de nem találta sehol, és nem tudtak róla a rendőrségen sem.

A varázslatos buliból a telefonok után lett rendőrségi ügy. Ennek során tárult fel Dina eltitkolt előélete. Öt esztendeje, tizenkét évesen került közelebbi kapcsolatba a kábítószerrel, attól kezdve a szipuzáson és a heroinon kívül mindent kipróbált.

Jövőjéről roppant egyszerűen gondolkodik: férjhez megy egy jól kereső férfihoz, lehetőleg egy sikeres vállalkozóhoz, aki majd fényesen eltartja. Mit ad ő cserébe? Arról kevés az elképzelése. Hát mit adna? Magát. Takarítani, mosni, vasalni nem szeret, valahogy azért – gondolja – csak ellátja majd a férfit meg a születendő gyereket. Úgy tervezi, hogy naphosszat zenét hallgat, tévézik, meg színes bulvárlapokat olvas. Önálló munkavégzés nem szerepel a terveiben. Ne gondolja azonban senki, hogy Dina szűk látókörű, ostoba gyereklány; ellenkezőleg: kifejezetten intelligens, jól el lehet vele beszélgetni. A matematika és a fizika ugyan nem az esete, döcög a magyar is, ám a többi tantárgyból négyesei és ötösei is vannak. Csak célja nincs az életével. Ezért mindegy neki, jelen van-e a tanórákon, vagy sem. Hiányzásai a tanév végére meghaladták a 250 órát – bár ebből csak 28 volt az igazolatlan, mert hiányzásait háziorvosa rendszerint igazolja –, ezért minden tárgyból osztályozó vizsgát kellett tennie.

A történetben azonban túlságosan előreszaladtunk, Dina igazi vesszőfutása ugyanis csak e kaland után kezdődött, két héttel később, még ugyanabban a hónapban. Ez volt a csúcs: a „hülyeségek koronája”. Erről az esetről már az egész iskola tudott, nemcsak egy osztály, egy szűkebb közösség. S ezt követően Dina klinikai kezelésre kényszerült.

A kábítószer nem magányos farkas, mindig együtt jár valami mással – s Dina ezeket az élvezeti cikkeket sem veti meg. Képtelen leszokni a dohányzásról, amit osztályfőnökének több ízben is kifejtett.

Történt, hogy az egyik márciusi reggelen két üveg italt lopott be az iskolába. Szólt alsóbb osztályos barátnőinek, akikkel befészkelte magát a WC-be, tanóra helyett.

Jegyzőkönyvi vallomások következnek.

O. M. 9.-es szakiskolás fiú: Az első óráról kikéredzkedtem WC-re. A lány WC előtt mentem el, nyitva volt az ajtó. Ismerős lányok voltak bent, behívtak az előtérbe, és megkínáltak pálinkával. Dina akkor mesélte, hogy megcsalja a barátja, Adrián.

B. Adrián, 10.-es szakiskolás: Két hétig jártam Dinával, de közben jöttek a jelzések, ettől meg attól, hogy komolytalan, megbízhatatlan lány. Ria azt is mondta, hogy drogozik. Erre én közöltem Dinával, hogy vége, nem folytatom vele a kapcsolatot. Ő ezt nem akarta megérteni.

P. I. 9.-es szakiskolás lány: Még az első óra előtt Dina cigarettázni hívott a WC-be. Megvártuk a becsengetést, akkor Dina elővette a táskájából az italt. Egy kis kólás üveg volt, valami sárgás keverék lötyögött benne. Öt perc múlva körülbelül, elővette a pálinkásüveget is. Fél liter cseresznyepálinka volt benne érintetlenül. Abból is ittam. Dina elmondta, hogy Adrián szakított vele, de ő ebbe nem nyugszik bele.

B. K. 9.-es szakiskolás lány: Próbáltuk lebeszélni, ne igyon, de nem lehetett, mert neki szerelmi bánata van. Nagyon sírt. Lehattunk vagy négyen-öten a WC-ben.

P. T. 9.-es szakiskolás lány: A második órán még együtt voltam vele a WC-ben, de mi a harmadik órára bementünk.

S. Ria 9.-es szakiskolás: Dina a WC-ben balhézott. Két üveg cseresznyepálinka volt nála. Összesen egy liter. Meg drog is. Mi falaztunk neki. Egy darabig, amíg tudtunk. Teljesen bolond volt. Elállta előttünk az ajtót, nem engedett ki, és erőszakkal öntötte le torkunkon az italt. Megihattam én is vagy másfél decit. (Utána sokáig nem is lehetett beszélni vele egy nyomon, mesélték az esetet felgöngyölítő tanárok.)

P. I.: Dina a nagyszünetben már a kövön feküdt. Csúnyán nézett ki. Meg akartuk mosdatni, de nem hagyta magát. Azt hajtogatta, nem vagyunk a barátnői, mert kinevetjük őt.

P. T.: Őrjöngeni kezdett, majd nekiszaladt a szemben levő ablaküvegnek. Felvett egy üvegcserepet, és jött felénk. Én és K. kiszaladtunk, nekünk sikerült. Féltünk tőle.

P. I.: Az első órán még nem volt erőszakos, de utána már erőszakkal itatott. Ezért is hagytuk magára. A nagyszünet elején, amikor ki akart ugrani az ablakon, Riát és engem bezárt az egyik WC-fülkébe. Ria megpróbált ellenállni, de Dina megfenyegette egy üvegdarabbal, hogy leszúrja. Meg a saját nyakához is odatette az üvegdarabot.

S. Ria: Vagdosni kezdte vele a csuklóját, öngyilkos akart lenni.

Adjuk át a szót a szünetben ügyeletet teljesítő férfi tanároknak:

H. J.: A tornateremből mentem fel, a harmadik óra vége felé, naplóval a kezemben, a tanáriba. A büfé előtti padon ült P. T., és nagyon furcsán viselkedett. Zavart volt, s az állapotára nem tudott magyarázatot adni. Ezt követően S. Ria és P. I. tanulókkal találkoztam a folyosón. Kétségbe esve keresték az ápolónőt, mert Dina öngyilkos akar lenni az első emeleti női WC-ben. Kisvártatva a folyosó végén feltűnt Dina. Összevissza zagyvált a tanulóársainak, mintha nem is látott volna. Szóltam hozzá, de elszaladt. Az alatt a pár másodperc alatt, amíg mellette voltam, alkoholszagot éreztem rajta. Visszament a női WC-be. Utánamentem, kértem, jöjjön ki. Hallottam, hogy a bent lévő lányokat kérleli, ne árulják el, hol van.

Sz. I.: Tudomást szerezve a dologról, a kollégám segítségével siettem. A lány nem hallgatott ránk, ezért kénytelenek voltunk bemenni a női WC-be. Akkor is csak azután jött elő, hogy tartózkodási helyét felderítve, a szomszédos fülkében felkapaszkodtam a nyitott részig, és felülről beszóltam neki. Aztán H. J. kollégámmal együtt lekísértük az iskolai rendelőbe.

T. J.-né iskolai ápolónő: Dina rendkívül zaklatott, zavart állapotban volt. Összefüggéstelenül beszélt. Sírt. A barátja miatt fel akarta vágni az ereit. Csuklón felüli hámsérüléseket regisztráltam. Csöppet sem volt együttműködő. A sürgősségi ellátást elvégeztem, és hívtam a rohamkocsit. Fél óra múlva itt volt az esetkocsi, az orvossal és a két ápolóval.

Másnap, mintha mi sem történt volna, Dina megjelent az iskolában. Ekkor lehetett megbeszélni vele a történeteket. (A kórházból egyébként az iskola által értesített édesanyja vitte haza.)

G. Dina, 10.-es szakközépiskolás: Két üveg volt nálam, fél liter cseresznyepálinka és fél liter kólás vodka. S. Riával hoztam be az iskolába. Az ivást vele kezdtem. Otthonról tisztán jöttem el. Tudom, hogy kikkel ittam. Tudom, hogy a második óra felére elfogyott az összes ital. Ittam, de ablakot nem törtem be. Nem sérült meg a kezem sem... Illetve... nem emlékszem semmire... Csak arra, hogy ki kellett hívni a mentőket. A kórházból pszichológushoz küldtek, oda kell járnom, minden kedden.

Dina gyors megjelenése az iskolában általános megütközést keltett. A diákok egymást kérdezték: ebben az iskolában következmény nélkül történhet bármi; ide mindenki járhat; mikor és hogyan vonják felelősségre; mi lesz a büntetése? Mindenesetre az igazgató nyomban írt egy levelet a szülőnek: „Tisztelettel kérem,

vigye azonnal orvoshoz, mert beteg, a kórházi orvos tanácsának megfelelően. Leánya nem gyógykezelésre, hanem iskolába jött, ahol veszélyezteti többi tanuló társa épségét.”

*

A Kendermag Egyesület először 2003 májusában, másodszor egy év múlva lépett fel nyíltan egyes kábítószer-fogyasztók érdekében. Mindkét alkalommal komoly társadalmi ellenállásba ütközött.

„Azért tüntettek a Kendermag Egyesület hívei, hogy ne számítson bűncselekménynek a marihuána, a hasis fogyasztása, mert a jelenlegi szabályozás több kárt okoz, mint maga a fogyasztás” – írja a *Magyar Hírlap* 2003. május 5-i tudósításában. Az esemény menetéről a következőképpen tájékoztat: „Botrányba fulladt a tegnapi, budapesti Engedd szabadon a kendert! tüntetés... a drogfogyasztás büntetése ellen. Az ugyancsak a Vörösmarty téren tüntető drogellenes jobboldali csoportok ugyanis provokáltak és füttyszóval zavarták meg a rendezvényt. A kettéosztott téren lévő tömeget sem a szervezők, sem a rendőrség nem tudta kordában tartani.” A sípoló, közbekiabáló emberek hangorkánjától alig lehetett hallani a Kendermag-szónokokat. Nem lehetett élvezni a zenét sem, sőt egyesek tojással dobálták meg a zenekarokat. A demonstráció hivatalosan este hét óráig tartott volna, de egy órával előtte a rendőrség mindenkit távozásra szólított fel.

A liberális napilap az egyéni szabadságjogok következetes szószólója. Az *Anyázások napja* című jegyzet íróját igencsak mellbe vágta, hogy „militáns csoportok” megzavarták a „békés tüntetést”. A militánsok kemény magját – könnyíti meg véleményével az olvasó állásfoglalását – „nyugodt szívvel nevezhetjük csürhének (tojásdobálás, sörösüveg-hajítás, festékpátron, verekedés)”. A szerző úgy véli, hogy ezek az emberek kábítószer hatásától megbokrosodva, megváltozott tudatállapotban cselekedtek, s ezzel önmagukat adták. Gondolataiban nem merül fel, hogy a tiltakozók végső elkeseredettségükben cselekedhettek, mivel előzőleg hiába ágáltak, fórum nem fogadta őket, vagy nem vette partnerszámba.

A jegyzetíróhoz hasonlóan gondolkodók – rendszerváltásunk fájdalmas tapasztalata – előszeretettel címkéznek embereket, mondjuk fasiszta, terrorista és egyéb jelzőkkel, pusztán azért, mert eltérő véleményen vannak; miközben önmagukkal és hasonszórú társaikkal szemben a rendíthetetlen toleranciát, a másság tiszteletét forszírozzák. A címkézők logikája szerint, továbbgondolva a dolgokat, felforgató elemeknek, mi több: terroristáknak kellene tekintenünk Kossuth Lajost és a márciusi ifjakat is, nem pedig magyar szabadságharcosoknak.

Persze ha részrehajlás nélkül tesszük fel a kérdéseket... Kinek az érdeke a fontosabb: néhány tucat rendszeres kábítószeres és a forgalmazásból busás vagyont szerzőké, vagy pedig a társadalom megbotránkoztatott, provokációktól szenvedő milliói? Akkor... Kikért, melyikükért emeljen szót, esetleg küzdjön a felelősséggel gondolkodó ember? Akinek gondolataiban felvillan... Adnak-e fórumot a más vélemények kifejtésére a médiák tulajdonosai, a médiaburzsoázia? Vagy a lényeg változatlan, és gyakorlatilag ott vagyunk, ahol voltunk az „eltüszentett” szocializmusban, csak éppen most nem a politika, hanem a pénz(tőkés) dirigál?... Efféle kérdések után a válaszok is pontosak és részrehajlás nélküliek lehetnének. Talán akkor kimondhatnánk azt is: furcsa képződmény ez a mi, mai demokráciánk, na és tömegkommunikációs gyakorlata. Ebben az esetben talán megértőbb lenne a méltatlankodó

oldal is a túlzásokkal szemben, azokkal a valóban barbár, egyáltalán nem elegáns és nem helyeselhető cselekedetekkel szemben, amelyekkel egyesek átlépnek bizonyos kulturális-ízlésbeli-etikai határvonalat, szintet, magyarul: átesnek a ló másik oldalára.

Másfelől a hírlap újságírója roppant megértő az úgynevezett könnyűdrogok fogyasztásának büntetőjogi szankcionálása miatt demonstráló állampolgárokkal szemben. Azt írja: „Miért kell automatikusan bűnözőnek tekinteni a könnyűdrogok fogyasztóit, még az alkalmiakat is? Miért teszi ki a magyar jog rendőrségi üldözésnek a marihuánaszívókat?”

Hát igen: miért is? Talán azért, hogy akár önmaguk démonaitól is megvédje őket; mindenek fölött azonban a társadalmat védelmezi, azt a közösséget, amelyikben a drogfogyasztók mozognak, élnek. Galgóczi Erzsébet egyik tévéfilmésített történetében okosan válaszolta meg ezt a dilemmát: tizenegy több, mint három... Csak az a furcsa, akadnak politikusok és kiváló művészek, akik – Isten tudja, mi okból és célból – nem ismerik ezt az axiómát, és aktív részt vállaltak a Kendermag Egyesület tüntetéseiben.

A 2004-es demonstráció már olajozottabban ment. Tervszerűbb, szervezettebb volt. Mindegyik oldal tanult a botrányból. A szervezők a Kossuth-térre vitték a rendezvényt, s a tágasság biztonságosabbá tette a szónokok és a fellépő művészek szereplését, a rendőrség számára pedig lehetőséget teremtett az ellenfelek megfelelő szétválasztásához, a szakszerű munkavégzéshez. A közvélemény ezúttal megtudhatta azt is, hogy a budapesti kendermagos demonstráció egy nagy nemzetközi rendezvénysorozat (Million Marijuana March, azaz Milliók menete a kenderért) része. A globalizáció tehát feltartóztathatatlanul jelen van az élet minden területén. Több mint kétszáz országban, Kanadától Új-Zélandig demonstráltak a szabad marihuána-fogyasztásért – tudatták a lapok.

A nem csak szlogenjében legnépszerűbb baloldali napilap, a *Népszabadság* az esemény súlyának megfelelően foglalkozott a tüntetéssel. Pénteken, az első és a hetedik oldalon közölt előzeteseivel készítette fel olvasóit a vasárnap várhatókra, hétfőn pedig tudósítással és különféle háttér-információkkal számolt be a történetekről. Az előzetesnek – profi újsághoz méltón – már a címrendszere kíváncsiságot ébreszt: *Kendermag a Kossuth téren – Petíciót adnak át az Országgyűlés elnökének*. „A magyar esemény szervezője a Kendermag Egyesület, amelynek tagjai nem a drogfogyasztás népszerűsítéséért, hanem a tiltás ellen kampányolnak” – olvashatjuk a tüntetők sokak szerint körmönfont, ködösített célját. Felső László, a Kendermag Egyesület elnöke ezt a célt a következőképpen fogalmazza meg: „Nem kábítószerzésre biztatunk, csak azt kérjük, a magyar társadalom segítse azokat is, akik esetleg drogfogyasztóvá válnak. Nem biztos, hogy bűnözőnek kell tekinteni minden második budapesti fiataalt.” Egyetértünk. A második mondat blikkfangos csúsztatása azonban ront a szavak hitelén, hiszen a magyar társadalom aligha tekinti bűnözőnek úgy egészében az alkalmi fogyasztót. Szavain medítálva pedig oda lyukadunk, hogy ha törvényeink nem tiltanak a fogyasztást, akkor utat nyitnánk a terjedésnek, és ez beláthatatlan károkat okozna egyébként is beteg, sok sebből vérző társadalmunknak. Azonfelül ott terpeszkedik az „is” kötőszó, ami előhívja a gondolatot: kiket kellene még segíteni, a drogfogyasztókká lett fiatalokon kívül, a magyar társadalomnak? Netán azokat, akik a drogozásból gazdagodnak? Az egyesület fellépésének fő indoka – olvassuk a

cikkben – változatlan: „A jelenlegi, alapvetően tiltó drogpolitika többet árt a fogyasztónak, mint amennyit használ.” Persze ennek bizonyítására általában senki nem hoz fel semmi konkrétumot és bizonyítékot.

A petícióban megfogalmazott gondolatok többsége elfogadható. Kérik, hogy a kormány állítson fel eseti bizottságot szakértők bevonásával, mérje fel a magyar drogpolitika hatékonyságát, tekintse át a külföldi trendeket, különböztesse meg az egyes kábítószereket társadalmi veszélyességük alapján, tegyen javaslatot a parlamentnek a jelenlegi jogi szabályozás szükséges módosítására. A tüntetők helyesen ismerték fel, hogy céljaik eléréséhez először a társadalmat kell megnyerniük, amit csak nyílt beszéddel, részletesebb és szélesebb körű drogtájékoztatással tudnak elérni.

A hétfői tudósítás címe: *Kendernap: demonstráció ellentüntetőkkel*. Az ellentábor összetétele megegyezett az egy évvel korábbival: zömében a Lelkiismeret '88 Csoport és a Szabad Magyarországért Mozgalom szimpatizánsai voltak. Ezúttal is „tojással, síppal, transzparenszekkel” próbálták megzavarni a kendermagosok „csendes, nyugodt demonstrációját”. Közülük kerültek ki a térről kivezetett „ellenhangoskodók”. A rendőrség munkájára most nem lehetett panasz. Kordonnal zárták el a helyszínt, a kezdetektől fogva beavatkoztak, törvényesen, s Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány személyesen irányította az akciót.

A *Népszabadság* nemzetközi helyzetképe rámutat: nem minden országban zajlott le békésen a „marijuana menet”. Nem mindenütt csak fütyültek, szitkozódtak és lökdösődtek az ellenvéleményen lévők. Santiago de Chilében például a menet résztvevői, azaz az ottani kendermagosok, összecsaptak a rendőrökkel. Mindez előre vetíti a további harcok árnyékát: biztosan lesz jövőre is tüntetés és tudj'isten mi még. A tét, a drogos pénzforgalom mindenesetre nagy, s akik ebből hasznot húznak, maguktól aligha állnak le.

A magyar politikai pártok közül egyedül a Magyar Demokrata Fórum reagált a marihuánanap kihívására, és „re-petícióval” válaszolt. Az aláíró politikusok szándéka annyiban megegyezik az egyesület törekvésével, hogy szintén javasolják egy parlamenti vizsgálóbizottság felállítását, a magyar drogpolitika hatékonyságának a kivizsgálása, illetve a drogfogyasztókra vonatkozó büntetőtörvények enyhítésének előkészítése céljából. Egyúttal azonban határozottan kijelentik: „Nem válhat Magyarország a drogosok Mekkájává, ne rontsák Budapest látképét a 'coffee-shop'-okból kidülöngélők!”

*

A kábítószeresekkel való foglalkozás összetett, szerteágazó munka – miként maga a probléma. Sokféle képzettséggel rendelkező ember dolgozik ezen a területen. Van segítő munkatársa a Salgótarjáni Ifjúsági Tanácsadó és Információs Irodának is. Harmincas éveinek derekán járó hölgy. Találkozása a kábítószerrel korán és nagyon szomorú módon kezdődött. Tizenhárom éves kamaszbarátja fulladt meg szipuzás közben: rátapadt fejére a nejlonzacskó.

– A drogozás nemcsak önvészélyes, veszélyeket hordoz a közvetlen környezetre, az egész társadalomra. Főleg a család szenved. Sajnos személyes tapasztalatból is mondom. A drogos ellopja a családi vagyont, nem nézi se anyját, se apját, se barátját. Függ a szertől, és megszerzi rá a pénzt bárhogyan, közben gátlástalanul hazudik. A kábítószerhez ebben a stádiumban már társulhat egy csomó más bűncselekmény, a csalástól a prostitúcióig minden.

– A SITI – irodájukat így emlegetik a fiatalok – hogyan tud segíteni a rászorulóknak?

– Először is a négy pillérré épülő nemzeti stratégiára emlékeztetek, ennek része az intézményünk is. A pillérek a következők: közösségi munka, megelőzés, kereslet-kínálatcsökkentés és rehabilitáció. A SITI feladata szerint társadalmi légkört teremt, információt szolgáltat, mintát nyújt, primer szinten csoportokat működtet, vagyis közvetlen kapcsolatban áll azokkal, akik élnek a szerrel, és akik még soha ki sem próbálták. A prevenció három szintje nálunk sajátosan keveredik: beszélgetünk, jól érezzük magunkat, alternatívát, értelmes feladatot kínálunk. Jó négy évvel ezelőtt kezdtük el például a maratoni focizást szervezni egyik kolléganőmmel és egy tizenhét éves kamasz fiúval. Ez kockázatkereső program, középiskolás fiú- és lánycsoportok részvételével. Nagyon nagy kihívás. Megszálltuk a sportcsarnokot. Amíg idáig eljutottunk, eltelt egy fél éves, intenzív felkészülési időszak. Úgy hívtuk: manus-képzés. Mi a manus szót arra az emberre értjük, aki pozitív, vagyis rendes, tájékozott, képzett, ismeri a világ dolgait, tehát megfelelően eligazodik, nyugodtan közlekedik benne. (A manus szó cigányul embert, férfit jelent, a városi szlengben manusznak ejtik. A program említett kiskorú főszervezője roma fiatalember. – S. L.) Az irodában hetente ment a készségfejlesztés és a gyakorlati képzés, hogyan kell programokat szervezni, egyáltalán hogyan kell hozzájárulni a kábítószeres kérdésekhez.

– Ha bejön ide egy fiatal narkós, mit mond neki? Megdádázza: ne drogozz!

– Pontosán ez az, amit nem mondok. Először is fel kell mérnem az állapotát, és döntenem. Elvileg ki kell tennem, ez a szabály. Ám, ha ezt teszem, a hely elveszíti varázsát... Tudni kell, hogy egy drogos soha nem kér segítséget. Miért is kérne? Ő tők jól van. Így érzi. Nekem ezt az állapotot kell fenntartanom, illetve egyúttal csillapítani, megszüntetni a szer hatását... Egyszer egy teljesen beállt fiatalot fektettem le, elrejtve a sarokba, hogy ne kint, a többiek előtt fetrengjen. Hogy pontosan mi volt benne, nem tudom, azt nem szoktam kérdezni...

– Gondolom, nem illik, így tanítják magukkal. Ámbár én ezt a fajta magatartást kissé álságosnak érzem; mert ha neki joga van fetrengeni, nekünk jogunk lenne legalább az okát tudni... Sajnos a mai társadalom nem csak ebben a vonatkozásban képmutató... De az általánosságokhoz visszatérve, azt azért csak tudja, miért nyúl droghoz egy fiatal.

– Nem egyszerű a válasz, hiszen okok láncolata jöhet szóba egyetlen ember esetében is. Tapasztalatom szerint a legtöbb kamasz azért nyúl a droghoz, mert tők buli, mert ezt teszi a környezete, és „nagy arc” akar lenni; meg aztán ez tiltott gyümölcs, hű de izgi; meg kíváncsi. Hál’istennek nagyon kevés az olyan közöttük, aki problémamegoldásként akarja használni. Ez utóbbiak külön kasztot képeznek, s ők nagyon kemény pszichológiai, pszichiátriai kezelésre szorulnak... A kamasz életkor olyan szakasz, amelynek középpontjában önmaga határainak felmérése, a kipróbálás, a tapasztalatok gyűjtése áll. A mai világban ebbe beletartozik a füves cigi elszívása is. S ha a gyerek mögött korrekt, szeretetet nyújtó családi háttér van, akkor meg is marad a kipróbálás szintjén. Nem mindenki lesz kábítószeres. Persze az is igaz, aki már kipróbálta a füvet, az könnyebben lép tovább, azaz lesz heroinista, mint az, aki nem szívott.

– A társadalom szabadabbá, nyitottabbá válása biztosan kedvez a kíváncsiságnak, amit bizonyos társadalmi és politikai csoportok még szítanak is. A politikai pluralizmusra, a parlamentáris demokráciára, az egyéni szabadságjogokra és a

versenyszellemre épülő kapitalista gazdaság a társadalom tagjainak többségét bizonytalanságban tartja, s a kiszolgáltatott helyzet rengeteg idegi feszültséggel, romboló stresszel jár. Milliókat, világviszonylatban milliárdokat érint a lecsúszás veszélye, a társadalmi mobilitás beszűkülése, a szegénység. A ritka kiemelkedés csak erősíti a szabályt, ahogy mondani szoktuk. A tömegkommunikációs nyilvánosság ezt a kivételt favorizálja, és ez a példa törik össze a hétköznapok nyers, másféle valóságán. Az illúzió- és reményvesztés pedig a mának éléshez, a felelőtlenséghez vezet. Fiatalok között mozogva, nagyon széles körben tapasztalom, hogy nincs jövőképük, más szóval: fogalmuk sincs, mihez fogjanak, hogy felnőttként elfogadhatóan megéljenek. Mit gondol, ez a hiány besorolható a drogozást kiváltó tényezők közé?

– Igen... igen, igen... Ez hozza magával az anómiát, a társadalmi normáktól való eltérést, a törvényteleniséget. A mi régióinkban meg különösen súlyos a gond. A munkanélküliség, a családok széthullása, a továbbtanulási sikertelenségek, mind-mind negatívan hatnak most és a jövőben, és mindenhogyan, fizikailag, lelkiileg, mentálisan. Ez társadalmi szintű probléma. Ezt a SITI nem tudja megoldani. Ehhez mindenkinek meg kell tennie azt, ami munkájából, társadalmi helyzetéből, pozíciójából következik. Valóban kérdés: mi most milyen pozitív társadalmi perspektívát mutassunk fel?

– A kábítószer-használat nyomában nő a társadalom baja, a beteg társadalom pedig még betegebb lesz. Másképp fogalmazva: mintha nem igazán szuperálna jól a nemzeti stratégia.

– Én is így látom ezt. Nem foglalkozunk jól például a megelőzéssel. A prevenció szerintem sokkal több, mint egy megelőző óra megtartása. Ez mintamutatás, élet szemlélet kialakítás, röviden: egészségcentrikusság. Ezeknek az ismereteknek kellene beépülniük a családok tudatába. A legnagyobb gondot éppen az okozza, hogy a szülők kevesebb információval rendelkeznek, mint a gyerekek, és így nem tudnak segíteni az életkoruknál fogva egyébként is bizonytalanabb csemetéiknek. Ráadásul az is probléma, milyen ismeretet nyújt a prevencióval foglalkozó szakember: elrettent, vagy éppenséggel érdeklődést kelt? Ez igazi kötéltréfa... Nem működik kellően a rehabilitáció sem. Az állam nagyon keveset költ rá. Kevés a rehabilitációs lehetőség. Nógrád megyében egyedül a balassagyarmati kórházban működik addiktológiai osztály, de igazi önálló munkára, önépítkezésre, az újrakezdésre koncentrálnak rehabilitációs folyamatra nincs lehetőség. Az ország nyugati felén, Budapesten vannak rehabilitációs intézmények, ahol több hónapos, több éves kezeléssel megfelelő segítséget kaphat a tönkrement, szétzilált kapcsolatú ember. Az csak a dolog egyik, fizikai része, hogy három hét alatt kitisztult; hol van még a rehabilitáció pszichikai, mentális oldala?!... A fűre is rá lehet szokni.

– Mégis vannak, akik a legalizálása mellett kardoskodnak. Rendre vihart kavarr fellépéseivel a Kendermag Egyesület, jóllehet az utóbbi időben mintha finomított volna álláspontján. Akcióikat nagy társadalmi ellenérzés kíséri, még ha sokan nem is hallatják – eszköz híján nem is igen hallathatják – a hangjukat. Ön melyik oldalon áll?

– Egy beszélgetés felidézésével kezdeném a válaszomat. Az egyik kölyök tette fel a kérdést: elmegyek egy buliba, megiszom három vodkát, vagy elszívok egy spanglit, hogy jól érezzem magam, mi a különbség a kettő között? Úgy fűzte tovább a

gondolatot, annyi: ha a helyszínre kimegy a rendőr, a spanglit szívott gyerek más megítélés alá esik, így más ügyintézési kategóriába kerül, mint az, aki vodkát ivott. A spanglist nyilvántartásba veszik, mehet elterelésre, aki meg ivott, annak azt mondják: „No, gyere, az anyád majd lerendez...” A kendermagosok érzik a problémát. Azt hiszem, azért tüntetnek, mert az államnak jövedelme lehetne a marihuánából. Azonkívül a Kendermag Egyesület azt veti fel, hogy ha a társadalom tud élni az alkohollal, akkor miért nem tud a fűvel. A válasz egyszerű: az alkohol kultúránk része, a marihuána nem.

– Értsem úgy, akkor kultúránk részévé kell tenni?

– Nem. A fűvet nem legalizálnám. Mértékletes használatára nem érett a társadalom. Sok a baj az alkohollal, a cigarettával is. Derékig érő gyerkőcök cigarettáznak. Ez egyéni döntés, ugyanakkor nemcsak egyéni, hanem társadalmi következményekkel is jár. Hamar eljön az idő, amikor már nem is én döntök, hanem az anyag kényszerít arra, hogy használjam. S bizonyított: a fűre sokkal gyorsabban rá lehet szokni, mint az alkoholra, és a fű is nagyon kemény lelki függést okoz.

*

A cigivel kezdődik minden drogozás. Először titokban, és egyre fiatalabb életkorban. A gyerekek imponál a füst, s hogy eregethesse, azért sok mindenre képes. Például hazudik... csal... lop. Kit mire „kényszerít” az élet. Bizonyos helyzetekben különösen kegyetlenek tudnak lenni az emberpalánták. Némi túlzással fogalmazva, nem érezheti biztonságban magát az iskolai biztonsági őr sem. Sok gyerek ma sportot űz a házirend felrúgásából. De vajon a felnőttek híresek-e arról, hogy betartják a szabályokat? A valóságban és a mozivászonon... A televízióban pénzért már anyát is lehet cserélni, igaz, átmenetileg. A felnőttek hazugságaihoz képest mi az ő csalárdságuk? „Jópofa játék” - amit a felnőttek általában nem értenek, és ezért eltúloznak.

R. K. biztonsági őr műszakja mozgalmas. Kis jegyzetfüzetbe vezeti az eseményeket. Van mit olvasni benne. Minden szünetben történik valami feljegyezni való. A gyerekek dacolnak a renddel. Hiába jelölik ki számukra a törvény előírta dohányzóhelyet, inkább bujkálnak, s a WC-kben és az udvari zugokban bagóznak. A 18 éven aluliak persze kénytelenek, hiszen kiskorúak. A biztonsági őr felel azért is, hogy a nebulók ne ugráljanak ki-be a kerítésen, idegen tanulók kellő ok nélkül ne jöjjenek be az intézmény területére. Számos konfliktusa támad ebből. Egyes később jövő, vagy éppen fordítva: idő előtt távozni szándékozó diákok ugyanis szívesen másznak át a kerítésen, és zokon veszik, ha lefülelik vagy figyelmeztetik őket. Ilyenkor R. K.-t sértegetik, sokszor már nem is titokban, a háta mögött. A srácokat nem zavarja, hogy az őr természetesebb náluk, minthogy korábban szénbányászként dolgozott. Egy nyápic legényke, aki rendszeresen beugrott a kerítésen szíve választottjához, odáig merészkedett, hogy fenyegetésképpen megígérte a biztonsági őrnek, elvágja a torkát, ha kihívja a rendőrséget.

Nana és Cini hetedik osztályos korukban szívták el az első cigarettát. Nanának mind a két felmenője cigarettázott. Egyszer elcsórt tőlük egy szálát, később vásárolt a boltban egy dobozzal, mintha az anyjának vinné. Sokáig csak társaságban szívott. Cini számára az apja szolgált mintaként. A hamutartójából kilopta a csikkeket, és lassan arra is rákapott, hogy a felbontott cigarettásdobozból egy-egy szálát elcsenjen. Aztán iskolatársával felesben vásárolt egy doboz cigarettát, végül egyedül. Nana egy, Cini három

évig szívta suttyomban. Most 16 és 17 évesek. S egy ideje már az sem titok – már az osztálytársak előtt sem –, mindketten kábítószeresnek: alkalmi fogyasztók.

– A fű jobb érzést kelt, mint az alkohol – összegzi drogos tapasztalatait Cini, a fiú, az idősebb. – Először ugyan nem így érzi az ember, mert először olyan, mintha satuban lenne a feje, és megdagadna cefetül. Ez az érzés azonban csak egy percig tart. Utána jön a jó. Az ember szarik mindenre, mindenen röhög, röhögőgörcsök jönnek rá, és nem tudja a vihogást abbahagyni. De nem is akarja... Én először a diszkóban próbáltam ki a füvet.

– Már nem nagyon emlékszem, mikor szívtam el az elsőt, mert annyiszor szívtam azóta – restelkedik egy picit Nana. – A barátnőm annyi idős, mint én, Pesten lakik, nála voltam azon a nyáron. Közgébe jár. Elég vad nőszemély... Mint én... Van itthon egy kis füvecském, mondta, szívjuk el... Jó... Ki voltam bukva éppen. Idegileg, érzelmileg... Attól kezdve a diszkóban már mindig füveztem.

– Általában hét végén, pénteken és szombaton nyúlok a fűhöz – avat be szokásaiba Cini. – Előtte teljes izgalmi állapotba kerülök. Közeleg a péntek, és tudom, hogy lesz fű. Olyan érzés ez, mintha öt napig nem ettem volna, most pedig vár egy tányér friss pörkölt.

– Egyszer csak azt vettem észre magamon, hogy nem elég a fű – folytatja Nana. – Nem dob fel kellőképp. Ezért november táján áttértem a tablettákra és a heroinra. Elég kemény drogos lettem. És egyre rosszabbul éreztem magam. Szörnyű a hatásuk ezeknek a szereknek. Beveszi az ember, aztán minden egyes alkalommal lejjebb esik tőle, hangulatilag. S az örömezés sem éri el a korábbi csúcsokat. Ezért kell egyre erősebb és erősebb szer. Miközben egyre mélyebbre zuhanok a depresszióban. Ha aztán az embernek más problémái is adódnak, valami miatt ki van idegileg, akkor elég két-három hét, és a legmélyebbre süllyedsz. Én végigéltem a legkínosabb stációkat.

– Olyan a szer utóhatása, mintha előzőleg síkra ittam volna magamat. Hányingerem van, álmos vagyok, kóválygok, le vagyok lassulva, minden bajom van – próbálja megértetni a nem kívánatos állapotot Cini. – Olyan éhes vagyok, mintha nem ettem volna napokig. Teljesen ki van száradva a szám, még a nyelvem is. Ilyenkor „hauze-zene” dobog a fülemben... Tudja, az a dübörgős, tipikus diszkózene.

A két fiatal úgynevezett egyszerű szülők gyermeke, nincs diplomájuk, nincsenek magasabb társadalmi kapcsolataik. Szakmunkás-bizonyítvány és szakközépiskolai érettségi a legmagasabb végzettségük. Írásom legtöbb fiatal szereplője ilyen, vagy inkább alacsonyabb képzettségű családi körből származik. A szülők munkások, munkanélküliek, kisvállalkozók, hivatali alkalmazottak. Van azonban, akinek még az általános iskola nyolc osztálya sincs meg. A családok a Mátra, a Karancs és a Cserhát dimbes-dombos településein élnek. Ezen a tájon tartósan magas a munkanélküliség. Nógrád megye tizenöt éve folyamatosan a munkanélküliségi ráta utolsó három helyének valamelyikét foglalja el. Az ország szerencsésebb régióihoz viszonyítva, itt nem csökkent az általános elmaradottság. Emberi, családi kapcsolatokat tesz próbára, zilál szét a szűkösség. És mégis – vagy talán épp ezért – rengetegen áldoznak pénzt a drága drogokra. Kell a mámor!

Az ártalmat fokozza, hogy a drogokat rendszerint egymást kiegészítve használják. A cigaretta természetes velejárója a kávénak, az alkoholnak, és így együtt még jobb gondűzők – no meg még „jobb” bajkeverők. Mind törvényileg elfogadott drog. Ezek mellé szeretnék egyesek felzárkóztatni a XXI. század (úgymond szabados) vívmányaként: a kendert és kábítószer-származékait. De a marihuánával és a hasissal nem árt csínján bánni. S akinek nem volt elég, annak további történetekkel szolgálhatok.

A hét végi diszkó-balesetek arról tanúskodnak, és maguk a fiatalok is bevallják: drog hatása alatt „káprázik” az agy, az érzékszervek becsapják az embert. Gépjárművel suhanva gyakran érzik 50 kilométeres csigalassúságnak a 120 kilométeres sebességet, olykor pedig éppen fordítva – és akkor még ez utóbbi a jobbik eset!

A 15 éves Noémi unokabátyja Batmannek képzelte magát, és kitárt karokkal, mint a mozihős, leugrott az egyemeletes diszkóklub lapos tetejéről. Szerencséje volt: súlyos csonttörésekkel megúszta, maradandó következmény nélkül.

Egy baráti kör négy tagja egyszerre rohant ki a diszkóból, és futott neki a vakvilágnak. A későbbi visszaemlékezésekből formálódott ki a történet. A bedrogozott fiúknak közös sugallatra, mintegy varázsütésre üldözési mániájuk támadt. Azt képzeltek, hogy megrendült a föld, dörög, csattog és villámlik, jég és fahasábok hullanak az égből. Legrémesebb víziója annak a fiúnak volt, aki a közelmúltban elhunyt nagymamájának a csontvázát látta maga után rohanni. Szedte is a lábát, mint a nyúl, cidrizett, hogy a csontváz karmai közé kerül. Annyira hatalmába kerítette a félelem, hogy hirtelen gondolattól indítva, felkapaszkodott egy útjába eső fára, és felakasztotta magát. A gondviselés e ponton azonban közbelépett: a mögötte ináló legjobb barátjának sikerült idejében levágni a nadrágszíjról.

Egy „hétvégi erős legény” a diszkó előtti járdán dőfte magába a pillangókést, bánatában és elkeseredésében, mert elhagyta a barátnője. Persze ez is merő képzelgés volt, de annyira valóságos, hogy nem merült föl kétség, és a fiú gondolkodás nélkül cselekedett. Életét csak a gyors és intenzív kórházi ápolás mentette meg.

Manapság már nem különös, a szex sem marad ki a fiatalok történeteiből. Bizonyos szerek ugyanis – állítják a szakemberek – fokozzák a nemi vágyat, mind a két nemnél, s egy bizonyos határon belül nem egyszerűen csak a gerjedelmet, hanem a teljesítőképeséget is. Íme a perverz történet! A diszkóban mulatozó fiatal emberek borzasztóan megszemjajztak, jórészt az elszívott fütől. Barátok voltak. Az egyiknek maradt még pénze szódavízre, a másíknak nem. Ez utóbbit különösen kínzón égette a szomjúság, társa azonban csak a saját szomját oltotta. Amikor besokallt a siránkozástól, példátlan ajánlattal állt elő: a diszkó mögötti sötétben parkol egy személyautó, mondta szomjúságtól gyötört haverjának, az autóban fekszik egy lány, el van kábulva a drogtól, fel kell izgatnod, és be kell neki vágnod. S mire képes a szomjúság, a legény bevágott...

A következő sikamlós történet két osztálytárs szócsatájának az eredménye. Kati és Anikó között tini-rivalizálás zajlott, középpontjában szolid fiúféltéssel, amit az egyik részről csekély női irigység is színezt. A félreértésből kerekedett vitában Anikó sarokba szorította Katit, aki a szorongatott dúvad hevességével dobta társnője arcába: „Még te beszélsz, aki szilveszterkor öt gyereket szopott le?!” Az osztályban – ahogy mondani szokták – hallani lehetett a csendet, Anikó pedig kirohant. A tanár hozzászokott, hogy sokat megengednek maguknak a mai tinédzserek, ilyen azonban még nem fordult elő a praxisában. S Kati padtársa, Bogi úgy gondolhatta, ha lúd, legyen kövér, és „isten bizonyok” emlegetésével nyomatékosította barátnője állítását: Anikó tényleg megcsinálta „azt”, azon a szilveszteri házibulin. A barátja volt jelen, és annak haverjai, köztük két városi fiú. Ittak. Anikó kábítószert is fogyasztott, és valóban sok mindenre nem emlékszik, csak amit utólag elmondtak neki. Nem voltunk ott, nem tudjuk, mi történt. Mindenesetre Anikó nemsokára szakított a barátjával, és egy nagy veszekedés után felvágta az ereit, mert elege lett ebből az egész, mocskos életből. Így mondta, ő, aki egy hét múlva lesz 16 éves.